

б. Громадянське суспільство і права людини: матеріали міжнар. наук.-практ. семінару, м. Харків, 9 груд. 2010 р. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування, Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого; редкол.: Ю.П. Битяк, І.В. Яковюк, Г. В. Чапала.
https://dif.org.ua/article/gromadyanske-suspilstvo-sogodni-dovira-visoka-aktivizmu-pomenshalo_2

Коваленко Інна Анатоліївна,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри приватного та публічного права КНУТД,

Клименко Марія Сергіївна,

студентка гр. БП-20.

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна.

ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА МІЖНАРОДНО – ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ

Вступ. Стаття присвячена аналізу українського законодавства та міжнародно-правових стандартів щодо основних прав і свобод людини і громадянина, різних типів класифікацій прав та свобод людини, розроблених науковцями, що дають змогу вивчати різні підходи в теорії.

Основний текст. Кожна людина, незалежно від держави, підданства або громадянства, має свої невідчужувані та обов'язкові права та свободи. Встановлення класифікацій таких прав та свобод знайшло своє місце після Другої світової війни, адже на той час дане питання стало нагальним для світової спільноти. Подальший розвиток прав і свобод пов'язаний з появою новизни в усіх навколишніх сферах життя, як приклад, з появою біотехнологій, розвитком медицини, ІТ-сфери та інше. Через стрімкий зріст впливу технологій, появу нових сфер, пов'язаних з розумовою або фізичною працею

людини, можна стверджувати, що права та свободи людини також трансформувалися. Однак, загальні та базові положення залишаються без змін. Права та свободи людини не можуть бути звужені за змістом та обсягом, вони можуть тільки розширюватися.

Так, слід зазначити, що одним з головних міжнародних документів, який закріпив основні права та свободи людини – є Загальна декларація прав людини, прийнята 10 грудня 1948 року Генеральною Асамблеєю ООН. Даний документ закріпив певний перелік прав людини. Їх ще відносять до міжнародно – правових стандартів прав людини на рівні з групою обов’язків. Такі категорії визначено на підставі закріплення державами та ратифікацією цього документа до національного законодавства, а також із внесенням відповідних прав до національних конституцій країн світу. Міжнародно – правові стандарти прав людини можна визначити як принципи й норми щодо поведінки суб’єктів права, які зафіксовані в основних джерелах міжнародного права. Слід наголосити, що даний перелік не є вичерпним на рівні міжнародних нормативно - правових актів. Система прав і свобод людини доповнена, розширена й закріплена в інших, прийнятих пізніше, міжнародних актах, наприклад, таким як: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.); Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.); Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.) та інші.

Міжнародно - правові стандарти прав людини мають не одну класифікацію, однак є декілька найпоширеніших з них. До них можна віднести: - поділ на особисті права, політичні, соціально - економічні та культурні права; - на права першого, другого, третього та четвертого покоління; - ті, які не можуть бути обмежені при будь - яких обставинах та ті, які можуть бути обмежені та інші [1;10].

Якщо розглядати такі права та свободи людини через перший вид класифікації, який закріплено в Загальній декларації прав людини, то необхідно

зазначити, що вони поділяються на особисті права, політичні, соціально - економічні та культурні права.

Вважаємо за потрібне більш детально проаналізувати дані категорії. Зокрема, до особистих прав та свобод віднесені права на життя людини, свободу та особисту недоторканність, рівність перед законом, право на громадянство. До політичних прав і свобод можна віднести свободу думок, совісті, релігії, свободу мирних зборів і асоціацій, право брати участь в управлінні своєю країною. До соціально-економічних прав відносяться права володіти майном, право на соціальне забезпечення, право на працю, право на відпочинок і дозвілля. Культурні права - це право на освіту, право вільно брати участь у культурному житті суспільства [2].

Ті держави світу, що взяли на себе зобов'язання виконувати міжнародні конвенції, у тому числі про права людини, повинні керуватися принципами й нормами цих угод у своєму внутрішньому законодавстві. Держави зобов'язані створити умови для реалізації й захисту прав кожної людини.

Україна як демократична, соціальна та правова держава також закріпила основні права та свободи людини на рівні національного законодавства. Так, у статті 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [3].

Основний закон України закріпив права та свободи людини та громадянина у розділі II. Звертаємо увагу, що даний перелік не є вичерпним. Конституція України визначає основні права та свободи, однак інші нормативно - правові акти їх доповнюють та розкривають. Наприклад, закріплене право в Конституції України на те, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність, право на таємницю листування, право не свідчити проти себе та своїх родичів також відображене в Кримінальному процесуальному кодексі України, а також право звертатися до суду, яке більш детально визначається в процесуальному законодавстві України.

Розглядаючи дане питання, необхідно зазначити, що конституційні права та свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, крім як під час воєнного або надзвичайного стану. Навіть при наявності такої норми, є обмеження щодо реалізації даного положення. Конституція визначає, що є ряд прав та свобод, які не можуть бути обмежені при жодних обставинах. Наприклад, до них можна віднести право на життя, свободу та недоторканість, право на рівність громадян перед законом, право на шлюб та деякі інші права, визначені статтею 64 Основного Закону України. Для захисту прав і свобод людини та громадянина розроблені та закріплені гарантії їх виконання. Такі гарантії являють собою встановлення відповідних умов їх реалізації. До них можна віднести: а) особисті дії особи щодо захисту її прав і свобод. Так, кожен має право на судовий захист її прав та свобод, також особа має право звернення до Уповноваженого Верховної Ради України, право мати захисника та знати свої права та обов'язки, право нести відповідальність індивідуально та не піддаватися двічі до юридичної відповідальності за одне і те саме діяння; б) створення та робота спеціалізованих інституцій; в) діяльність Європейського суду з прав людини. Вироблення стандартів захисту прав людини, які мають вплив на національну систему гарантування додержання прав та свобод людини та громадянина, що своєю чергою впливає на роботу національних судів, які можуть і повинні застосовувати положення Конвенції та практики [4].

Висновок. Отже, на сьогодні наявні різні типи класифікацій прав та свобод людини, розроблені науковцями, що дає змогу вивчати різні підходи в теорії. Міжнародно - правові стандарти прав людини, які визначені світовою спільнотою встановлюють основні засади, та держави повинні намагатися долати прогалини у внутрішньому законодавстві, доходити до міжнародного рівня реалізації прав людини. Так, Україна закріпила основні права та свободи людини та громадянина в Конституції України, даний перелік є досить демократичним та не остаточним. Держава не залишила поза увагою прогрес, який вплинув на зміну прав та свобод людини, що відобразилося у появі

нових норм, які регулюють виконання прав та свобод людини, їх захист та поновлення у разі порушення.

Список використаних джерел:

1. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник. Київ, 2018. 10 с.
2. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948 : станом на 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Конституція України : Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
4. Фулей Т. Вплив практики Європейського Суду з прав людини на судову практику України: підходи та виміри / Т. Фулей // Право України. 2015. №2. С. 98-112.

Коваль Ольга,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри приватного та публічного права,

Хміль В'ячеслав,

студент групи БП-1-18.

Інституту права та сучасних технологій

Київський національний університет технологій та дизайну.

м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЙОГО РОЛЬ В ДЕРЖАВНОМУ МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ І ОХОРОНА ПРАВ ОСОБИ

Вступ. В статті досліджено основний зміст правового забезпечення захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорону прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. Кримінальний процес – це здійснювана у встановленому законом порядку діяльність прокуратури та суду з попередження, виявлення, розкриття